

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ - ΠΡΟΣΘΗΚΗ
στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τίτλο
«Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία,
ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»

Άρθρο μόνο

Προστασία δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου

1. Οι περικοπές που προβλέπονται στην παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 (Α' 85), για κύριες συντάξεις λόγω θανάτου, που χορηγούνται από τον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.), σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, παύουν να εφαρμόζονται. Οι κύριες συντάξεις λόγω θανάτου εξακολουθούν να καταβάλλονται με τα ποσοστά που ορίζονται στην παρ. 4 του άρθρου 12 του ανωτέρω νόμου.
2. Κατά τον υπολογισμό των εθνικών συντάξεων που χορηγούνται από τον e-Ε.Φ.Κ.Α. σύμφωνα με τον ν. 4387/2016, στην περίπτωση που το ίδιο φυσικό πρόσωπο είναι δικαιούχος σωρευτικώς:
 - α) μίας (1) ή περισσότερων κύριων συντάξεων εξ ιδίου δικαιώματος και
 - β) μίας (1) ή περισσότερων κύριων συντάξεων λόγω θανάτουκαταβάλλεται σε αυτό μία (1) εθνική σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος και μία (1) εθνική σύνταξη λόγω θανάτου στο ποσό που σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την κάθε μία από τις εν λόγω συντάξεις αντιστοιχεί σε κάθε μία από αυτές.
3. Κατά τον υπολογισμό των εθνικών συντάξεων που χορηγούνται από τον e-Ε.Φ.Κ.Α. σύμφωνα με τον ν. 4387/2016, στην περίπτωση αμφοτεροπλεύρως ορφανού τέκνου, το οποίο λαμβάνει μία (1) ή περισσότερες κύριες συντάξεις λόγω θανάτου από κάθε γονέα του, καταβάλλεται το ποσό που σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τις εν λόγω συντάξεις αντιστοιχεί σε μία εθνική σύνταξη για κάθε γονέα.
4. Οφειλές από ποσά κύριων συντάξεων που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως έως την έναρξη ισχύος του παρόντος σε συνταξιούχους λόγω θανάτου του e-Ε.Φ.Κ.Α. παρά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 7, στην παρ. 5 του άρθρου 12, καθώς και στις σχετικές με την παράλληλη ή διπλή ασφάλιση διατάξεις του ν. 4387/2016 διαγράφονται και δεν αναζητούνται. Το προηγούμενο εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις εκ προθέσεως παραπλάνησης της συνταξιοδοτικής διοίκησης με τέλεση αξιοποιίνων πράξεων.

Αθήνα, 20 Ιουλίου 2026

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

**ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΚΥΡΙΑΚΟΣ
ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ
20.07.2026 19:25

**ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

ΝΙΚΙ ΚΕΡΑΜΕΟΣ
20.07.2026 17:02

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

Αριθμ. 527
Εισ. 10
Επικυρώθηκε σήμερα στις 20.7.2026 και ώρα 20²⁵
α. Καταβίωση
Κ. Πιερρακάκης
Ν. Κεραμέως

Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ
ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ - ΠΡΟΣΘΗΚΗ
ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
ΜΕ ΤΙΤΛΟ
«Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με
αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»

Επισπεύδον Υπουργείο:

Στοιχεία επικοινωνίας:

Επιλέξατε από τον παρακάτω κατάλογο τον τομέα ή τους τομείς νομοθέτησης
στους οποίους αφορούν οι βασικές διατάξεις της αξιολογούμενης ρύθμισης:

ΤΟΜΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣΗΣ

	(X)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ¹	
ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ²	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ / ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ / ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ³	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ⁴	X
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗ – ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ⁵	
ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ⁶	

¹ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και Υπουργείου Πολιτισμού.

² Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εξωτερικών και Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

³ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

⁴ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Υγείας, Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας.

⁵ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εσωτερικών, Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, Υπουργείου Δικαιοσύνης, Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

⁶ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείου Ανάπτυξης, Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Υπουργείου Τουρισμού και Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: Αιτιολογική έκθεση

Η «ταυτότητα» της αξιολογούμενης ρύθμισης	
1.	Ποιο ζήτημα αντιμετωπίζει η αξιολογούμενη ρύθμιση; Η αξιολογούμενη ρύθμιση αντιμετωπίζει τις στρεβλώσεις και τις αδικίες που έχουν προκύψει κατά την εφαρμογή του ν. 4387/2016 στη διαχείριση των κύριων συντάξεων λόγω θανάτου. Ειδικότερα, αίρει τις οριζόντιες περικοπές των συντάξεων χηρείας, αναγνωρίζει την αυτοτέλεια των ασφαλιστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από διαφορετικές ασφαλιστικές αιτίες, ενισχύει την προστασία των αμφοτεροπλεύρως ορφανών τέκνων και εξαλείφει οικονομικά βάρη του παρελθόντος.
2.	Γιατί αποτελεί πρόβλημα; Το ισχύον πλαίσιο αποτελεί πρόβλημα, διότι επιβαρύνει κοινωνικά ευάλωτες ομάδες με περικοπές και οικονομικές υποχρεώσεις που απειλούν την αξιοπρεπή διαβίωσή τους και δεν ανταποκρίνονται στον κοινωνικό και προστατευτικό χαρακτήρα της σύνταξης λόγω θανάτου. Παράλληλα, η συγχώνευση ή ο περιορισμός δικαιωμάτων που έχουν θεμελιωθεί από διαφορετικές ασφαλιστικές αιτίες δεν αναγνωρίζει την αυτοτέλεια της ασφαλιστικής ιστορίας των δικαιούχων και υπονομεύει την εμπιστοσύνη τους προς το ασφαλιστικό σύστημα.
3.	Ποιους φορείς ή πληθυσμιακές ομάδες αφορά; Δικαιούχους κύριας σύνταξης λόγω θανάτου από τον e-Ε.Φ.Κ.Α., ιδίως επιζώντες συζύγους, συνταξιούχους λόγω θανάτου με σώρευση συντάξεων και αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα δικαιούμενα σύνταξης λόγω θανάτου και ως φορέα τον e-ΕΦΚΑ.

Η αναγκαιότητα της αξιολογούμενης ρύθμισης	
4.	Το εν λόγω ζήτημα έχει αντιμετωπιστεί με νομοθετική ρύθμιση στο παρελθόν; ΝΑΙ r ΟΧΙ r Εάν ΝΑΙ, ποιο είναι το ισχύον νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει το ζήτημα;

5.	Γιατί δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της υφιστάμενης νομοθεσίας
i) με αλλαγή προεδρικού διατάγματος, υπουργικής απόφασης ή άλλης κανονιστικής πράξης;	Απαιτείται μεταρρύθμιση των διατάξεων του ν. 4387/2016, οι οποίες ρυθμίζουν ευθέως το ύψος και τον τρόπο καταβολής των κύριων συντάξεων λόγω θανάτου. Συνεπώς, το ζήτημα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με προεδρικό διάταγμα, υπουργική απόφαση ή άλλη κανονιστική πράξη.
ii) με αλλαγή διοικητικής πρακτικής συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας νέας ερμηνευτικής προσέγγισης της υφιστάμενης νομοθεσίας;	Βλ. στοιχείο i).
iii) με διάθεση περισσότερων ανθρώπινων και υλικών πόρων;	Βλ. στοιχείο i).

Συναφείς πρακτικές	
6.	Έχετε λάβει υπόψη συναφείς πρακτικές; ΝΑΙ r ΟΧΙ r Εάν ΝΑΙ, αναφέρατε συγκεκριμένα:
i) σε άλλη/ες χώρα/ες της Ε.Ε. ή του ΟΟΣΑ:	
ii) σε όργανα της Ε.Ε.:	
iii) σε διεθνείς οργανισμούς:	

Στόχοι αξιολογούμενης ρύθμισης					
7.	Σημειώστε ποιοι από τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών επιδιώκονται με την αξιολογούμενη ρύθμιση 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18				
8.	Ποιοι είναι οι στόχοι της αξιολογούμενης ρύθμισης; <table> <tr> <td>i) βραχυπρόθεσμοι:</td><td>Η άμεση άρση των περικοπών στις συντάξεις λόγω θανάτου, η αυτοτελής καταβολή των εθνικών συντάξεων και η απαλλαγή των δικαιούχων από την επιβολή αναδρομικών οφειλών</td></tr> <tr> <td>ii) μακροπρόθεσμοι:</td><td>Η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και της ασφάλειας δικαίου και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης τους προς το ασφαλιστικό σύστημα.</td></tr> </table>	i) βραχυπρόθεσμοι:	Η άμεση άρση των περικοπών στις συντάξεις λόγω θανάτου, η αυτοτελής καταβολή των εθνικών συντάξεων και η απαλλαγή των δικαιούχων από την επιβολή αναδρομικών οφειλών	ii) μακροπρόθεσμοι:	Η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και της ασφάλειας δικαίου και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης τους προς το ασφαλιστικό σύστημα.
i) βραχυπρόθεσμοι:	Η άμεση άρση των περικοπών στις συντάξεις λόγω θανάτου, η αυτοτελής καταβολή των εθνικών συντάξεων και η απαλλαγή των δικαιούχων από την επιβολή αναδρομικών οφειλών				
ii) μακροπρόθεσμοι:	Η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και της ασφάλειας δικαίου και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης τους προς το ασφαλιστικό σύστημα.				

Ψηφιακή διακυβέρνηση					
10.	Σε περίπτωση που προβλέπεται η χρήση πληροφοριακού συστήματος, ποια θα είναι η συμβολή αυτού στην επίτευξη των στόχων της αξιολογούμενης ρύθμισης: ΑΜΕΣΗ ☐ ή/και ΕΜΜΕΣΗ ☐ <table> <tr> <td>i) Εάν είναι άμεση, εξηγήστε:</td><td></td></tr> <tr> <td>ii) Εάν είναι έμμεση, εξηγήστε:</td><td></td></tr> </table>	i) Εάν είναι άμεση, εξηγήστε:		ii) Εάν είναι έμμεση, εξηγήστε:	
i) Εάν είναι άμεση, εξηγήστε:					
ii) Εάν είναι έμμεση, εξηγήστε:					
11.	Το προβλεπόμενο πληροφοριακό σύστημα είναι συμβατό με την εκάστοτε ψηφιακή στρατηγική της χώρας (Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού); ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐				

	Εξηγήστε:	
12.	Διασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα του εν λόγω πληροφοριακού συστήματος με άλλα υφιστάμενα συστήματα; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐	
	Αναφέρατε ποια είναι αυτά τα συστήματα:	
13.	Έχει προηγηθεί μελέτη βιωσιμότητας του προβλεπόμενου πληροφοριακού συστήματος; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐	
	Εξηγήστε:	

Κατ' άρθρο ανάλυση αξιολογούμενης ρύθμισης		
14.	Σύνοψη στόχων κάθε άρθρου	
	<i>Άρθρο</i>	<i>Στόχος</i>
	Άρθρο μόνο Προστασία δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου	Με την αξιολογούμενη ρύθμιση εισάγεται νέο πλαίσιο προστασίας των δικαιούχων κύριας σύνταξης λόγω θανάτου από τον e-Ε.Φ.Κ.Α., με σκοπό την αποκατάσταση στρεβλώσεων και αδικιών που προέκυψαν κατά την εφαρμογή του ν. 4387/2016 και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας. Ειδικότερα, με την παρ. 1 εξαιρούνται οι κύριες συντάξεις λόγω θανάτου από τις περικοπές της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 και προβλέπεται η εξακολούθηση της διαρκούς καταβολής τους με τα ποσοστά της παρ. 4 του ίδιου άρθρου. Με τον τρόπο αυτό, η κύρια σύνταξη λόγω θανάτου του νόμου 4387/2016 δεν θα υφίσταται πλέον την μείωση που επιβαλλόταν μετά την παρέλευση της πρώτης τριετίας. Με την παρ. 2 ορίζεται ότι, όταν το ίδιο πρόσωπο δικαιούται σωρευτικά μία ή περισσότερες κύριες συντάξεις εξ ιδίου δικαιώματος και μία ή περισσότερες κύριες συντάξεις λόγω θανάτου, καταβάλλεται μία εθνική σύνταξη εξ ιδίου

	δικαιώματος και μία εθνική σύνταξη λόγω θανάτου, στο ποσό που αντιστοιχεί σε καθεμία. Έτσι, αναγνωρίζεται η αυτοτέλεια των ασφαλιστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από διαφορετικές ασφαλιστικές αιτίες και προστατεύεται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ασφαλισμένων. Με την παρ. 3 διασφαλίζεται ότι αμφοτεροπλεύρως ορφανό τέκνο, το οποίο λαμβάνει συντάξεις λόγω θανάτου και από τους δύο γονείς του, λαμβάνει το ποσό που αντιστοιχεί σε μία εθνική σύνταξη για κάθε γονέα. Η πρόβλεψη αποσκοπεί στην αυξημένη οικονομική προστασία των τέκνων που στερούνται τη γονεϊκή στήριξη, στην ομαλή ανάπτυξή τους και στην αποτροπή του κινδύνου φτωχοποίησης ή κοινωνικού αποκλεισμού. Τέλος, με την παρ. 4 διαγράφονται και δεν αναζητούνται οφειλές από ποσά κύριων συντάξεων που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως έως την έναρξη ισχύος της ρύθμισης σε συνταξιούχους λόγω θανάτου παρά τα οριζόμενα στις αναφερόμενες διατάξεις του ν. 4387/2016. Από τη διαγραφή εξαιρούνται οι περιπτώσεις εκ προθέσεως παραπλάνησης της συνταξιοδοτικής διοίκησης με τέλεση αξιόποινων πράξεων. Με τη ρύθμιση προστατεύονται η ασφάλεια δικαίου, η χρηστή διοίκηση και η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των καλόπιστων δικαιούχων.
--	---

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: Έκθεση διαβούλευσης

22.	Διαβούλευση κατά τη διάρκεια της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας από την έναρξη κατάρτισης της αξιολογούμενης ρύθμισης μέχρι την υπογραφή από τους συναρμόδιους Υπουργούς	
Γ	Συνεργασία με άλλα υπουργεία / υπηρεσίες	
Γ	Συνεργασία με κοινωνικούς φορείς / Ανεξάρτητες Αρχές	

r

Διεθνής διαβούλευση	

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: Έκθεση γενικών συνεπειών

18.	Οφέλη αξιολογούμενης ρύθμισης
-----	-------------------------------

			ΘΕΣΜΟΙ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	ΑΓΟΡΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΦΥΣΙΚΟ, ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΟΦΕΛΗ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΑΜΕΣΑ	Αύξηση εσόδων					
		Μείωση δαπανών					
		Εξοικονόμηση χρόνου					
		Μεγαλύτερη αποδοτικότητα / αποτελεσματικότητα					
		Άλλο					
	ΕΜΜΕΣΑ	Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών					
		Δίκαιη μεταχείριση πολιτών					
		Αυξημένη αξιοπιστία / διαφάνεια θεσμών					

	Βελτιωμένη διαχείριση κινδύνων					
	Άλλο					

Σχολιασμός / ποιοτική αποτίμηση:

--

19.	Κόστος αξιολογούμενης ρύθμισης
-----	--------------------------------

			ΘΕΣΜΟΙ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	ΑΓΟΡΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΦΥΣΙΚΟ, ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΟΣΤΟΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	Σχεδιασμός / προετοιμασία					
		Υποδομή / εξοπλισμός					
		Προσλήψεις / κινητικότητα					
		Ενημέρωση εκπαίδευση εμπλεκόμενων					
		Άλλο					
	ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ & ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	Στήριξη και λειτουργία διαχείρισης					
		Διαχείριση αλλαγών κατά την εκτέλεση					
		Κόστος συμμετοχής στη νέα ρύθμιση					
		Άλλο					

Σχολιασμός / ποιοτική αποτίμηση:

--

20.	Κίνδυνοι αξιολογούμενης ρύθμισης
-----	----------------------------------

			ΘΕΣΜΟΙ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	ΑΓΟΡΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΦΥΣΙΚΟ, ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	Αναγνώριση / εντοπισμός κινδύνου					
		Διαπίστωση συνεπειών κινδύνων στους στόχους					
		Σχεδιασμός αποτροπής / αντιστάθμισης κινδύνων					
		Άλλο					
	ΜΕΙΩΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	Πιλοτική εφαρμογή					
		Ανάδειξη καλών πρακτικών κατά την υλοποίηση της ρύθμισης					
		Συνεχής αξιολόγηση διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων					
		Άλλο					

Σχολιασμός / ποιοτική αποτίμηση:

--

21.	Γνώμες ή πορίσματα αρμόδιων υπηρεσιών και ανεξάρτητων αρχών (ηλεκτρονική επισύναψη). Ειδική αιτιολογία σε περίπτωση σημαντικής απόκλισης μεταξύ της γνωμοδότησης και της αξιολογούμενης ρύθμισης.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤ: Έκθεση νομιμότητας

24.	Συναφείς συνταγματικές διατάξεις	
25.	Ενωσιακό δίκαιο	
r	Πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο (συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων)	
r	Κανονισμός	
r	Οδηγία	
r	Απόφαση	
26.	Συναφείς διατάξεις διεθνών συνθηκών ή συμφωνιών	
r	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	
r	Διεθνείς συμβάσεις	
27.	Συναφής νομολογία των ανωτάτων και άλλων εθνικών δικαστηρίων, καθώς και αποφάσεις των Ανεξάρτητων Αρχών	
		Στοιχεία & βασικό περιεχόμενο απόφασης
r	Ανώτατο ή άλλο εθνικό δικαστήριο (αναφέρατε)	

r	Ανεξάρτητη Αρχή (αναφέρατε)	
28.	Συναφής ευρωπαϊκή και διεθνής νομολογία	
		Στοιχεία & βασικό περιεχόμενο απόφασης
r	Νομολογία Δικαστηρίου Ε.Ε.	
r	Νομολογία Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	
r	Άλλα ευρωπαϊκά ή διεθνή δικαστήρια ή διαιτητικά όργανα	

Αθήνα, 20 Ιουλίου 2026

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ
ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΙΣ
20.07.2026 19:43

ΝΙΚΙ ΚΕΡΑΜΕΟΣ
20.07.2026 19:58

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμ. 110/3/2026

ΕΚΘΕΣΗ

Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
(άρθρο 75 παρ. 2 του Συντάγματος)

Επί τροπολογίας στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τίτλο «Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»

A. Με τις διατάξεις της υπόψη τροπολογίας, προβλέπονται τα ακόλουθα:

α. Θεσπίζεται η πλήρης εξαίρεση των χορηγηθέντων από τον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.), κύριων συντάξεων λόγω θανάτου, από τις περικοπές της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, το δε ποσοστό των καταβαλλόμενων συντάξεων χρεΐας παραμένει σταθερό μετά την παρέλευση της τριετίας.

β. Προβλέπεται ότι σε περίπτωση :

- δικαιούχων σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος και σύνταξης λόγω θανάτου, θα καταβάλλονται δύο αυτοτελείς εθνικές συντάξεις στο ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε μία, κατά τις ισχύουσες διατάξεις,
- αμφοτεροπλεύρως ορφανών, τα οποία δικαιούνται συντάξεις λόγω θανάτου και από τους δύο γονείς, θα καταβάλλεται το ποσό το οποίο, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, αντιστοιχεί σε μία εθνική σύνταξη για κάθε γονέα.

γ. Διαγράφονται και δεν αναζητούνται τυχόν οφειλές από αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά κύριων συντάξεων λόγω θανάτου.

B. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α. - Φορέας Γενικής Κυβέρνησης):

1. Ετήσια δαπάνη συνολικού ύψους **48,44 εκατ. ευρώ** περίπου, η οποία αναλύεται ως εξής:

- **48 εκατ. ευρώ** περίπου, λόγω της μη εφαρμογής των περικοπών της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 στις κύριες συντάξεις λόγω θανάτου,

- **442 χιλ. ευρώ** περίπου, από την καταβολή εθνικής σύνταξης και σύνταξης θανάτου στα δικαιούχα αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα, τα οποία δικαιούνται σύνταξης λόγω θανάτου εκάστου γονέα αυτών.

2. Ενδεχόμενη απώλεια εσόδων λόγω της διαγραφής και μη αναζήτησης τυχόν οφειλών από αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά κύριων συντάξεων λόγω θανάτου.

Αθήνα, 20 Ιουλίου 2026

Η Γενική Διευθύντρια

IOULIA ARMAGOU
20/07/2026 17:34

Ιουλία Αρμάγου

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
(άρθρο 75 παρ. 3 του Συντάγματος)

Επί τροπολογίας στο σχέδιο νόμου «Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»

Από τις διατάξεις της υπόψη τροπολογίας προκαλούνται σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α. - Φορέας Γενικής Κυβέρνησης), κατά περίπτωση, τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

1. Ετήσια δαπάνη συνολικού ύψους **48,44 εκατ. ευρώ** περίπου, η οποία αναλύεται ως εξής:
 - **48 εκατ. ευρώ** περίπου, λόγω της κατάργησης των περικοπών της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 στις κύριες συντάξεις λόγω θανάτου,
 - **442 χιλ. ευρώ** από την καταβολή εθνικής σύνταξης και σύνταξης θανάτου στα δικαιούχα αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα, τα οποία δικαιούνται σύνταξης λόγω θανάτου εκάστου γονέα αυτών.

Οι ανωτέρω δαπάνες θα αντιμετωπισθούν από τις πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του ανωτέρω φορέα.

2. Ενδεχόμενη απώλεια εσόδων λόγω της διαγραφής και μη αναζήτησης τυχόν οφειλών από αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά κύριων συντάξεων λόγω θανάτου.

Η ανωτέρω απώλεια θα αναπληρώνεται από άλλες πηγές εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του ανωτέρω φορέα.

Αθήνα, 20 Ιουλίου 2026

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

**ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

KYRIAKOS
PIERRAKAKIS
20.07.2026 19:25

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

**ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

NIKI KERAMEOS
20.07.2026 18:35

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ 5^{ης} ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 17^{ης} ΙΟΥΛΙΟΥ 2026
(Β' ΘΕΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ)

ΜΕΛΗ: Σωτηρία Ντούνη, Πρόεδρος, Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδρος, Δέσποινα Τζούμα, Βασιλική Προβίδη, Αργυρώ Μαυρομάτη, Κωνσταντίνος Κρέπης και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ: Ιωάννης Κάρκαλης, Αντεπίτροπος της Επικρατείας.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Σταυρούλα Τσάλα, Επίτροπος στην Υπηρεσία Επιτρόπου "Γραμματεία" του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ ΓΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

«Άρθρο πρώτο
Προστασία δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου
ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, παύουν να εφαρμόζονται οι περικοπές που προβλέπονται στην παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 (Α' 85), για κύριες συντάξεις λόγω θανάτου, που χορηγούνται από τον e-ΕΦΚΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, και καταβάλλονται με τα ποσοστά που ορίζονται στην παρ. 4 του άρθρου 12 του ίδιου νόμου, όπως ισχύει.
2. Η παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 δεν εφαρμόζεται στην κύρια σύνταξη.
3. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, κατά τον υπολογισμό των εθνικών συντάξεων που χορηγούνται από τον e-ΕΦΚΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4387/2016, στην περίπτωση δικαιούχου μίας ή περισσότερων κύριων συντάξεων εξ ιδίου δικαιώματος και μίας ή περισσότερων κύριων συντάξεων λόγω θανάτου καταβάλλεται μία εθνική σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος και μία εθνική σύνταξη λόγω θανάτου στο ποσό που σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την κάθε μία από τις εν λόγω συντάξεις αντιστοιχεί σε μία από αυτές.
4. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου κατά τον υπολογισμό των εθνικών συντάξεων που χορηγούνται από τον e-ΕΦΚΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4387/2016, στην περίπτωση αμφοτεροπλεύρως ορφανού τέκνου, το οποίο λαμβάνει μία ή περισσότερες κύριες συντάξεις λόγω θανάτου από κάθε γονέα του, καταβάλλεται το ποσό που σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τις εν λόγω συντάξεις αντιστοιχεί σε μία εθνική σύνταξη για κάθε γονέα.

5. Οφειλές από ποσά κύριων συντάξεων που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως έως την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου σε συνταξιούχους λόγω θανάτου του ε-ΕΦΚΑ παρά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 7, στην παρ. 5 του άρθρου 12, καθώς και στις σχετικές με την παράλληλη ή διπλή ασφάλιση διατάξεις του ν. 4387/2016 διαγράφονται και δεν αναζητούνται.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

**Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ»

Το ως άνω σχέδιο διατάξεων, μαζί με την αιτιολογική έκθεση και την 19483/9.7.2026 (ορθή επανάληψη) εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, υποβλήθηκε για γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο στις 14.7.2026, με το Α.Π.: 114478 ΕΞ 2026 έγγραφο του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ενώ διαβιβάσθηκε, περαιτέρω, με το 35940/Φ17/14.7.2026 έγγραφο της Υπηρεσίας Επιτρόπου στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου (μέσω του Όγδου Τμήματος).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ο Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Κάρκαλης διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«1. Εισάγεται ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς γνωμοδότηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος, καθώς και αυτές των άρθρων 10 παρ. 1 και 36 περ. β' του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130), σχέδιο άρθρου με τίτλο «Προστασία δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου», το οποίο πρόκειται να ενταχθεί στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τίτλο «Προσωπικός βοηθός, Πρώιμη παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις», το οποίο απεστάλη με το ΑΠ 114478 ΕΞ 2026/14.7.2026 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Επί των διατάξεων του εν λόγω σχεδίου άρθρου, εκθέτουμε τα ακόλουθα:

2. Με τις προτεινόμενες διατάξεις οι οποίες διαρθρώνονται σε ένα ενιαίο άρθρο επιδιώκεται η τροποποίηση της κείμενης νομοθεσίας (άρθρα 7 παρ. 5 και 12

παρ. 5 του ν. 4387/2016, Α' 85), ως προς το ύψος του χορηγούμενου ποσού σύνταξης των κατά μεταβίβαση δικαιούχων (δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου) και ως προς τις προϋποθέσεις χορήγησης αυτής, όσον αφορά, ειδικότερα, στο χορηγούμενο ποσό της εθνικής σύνταξης (άρθρο 2 του ν. 4387/2016), σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων (εξ ιδίου δικαιώματος και λόγω θανάτου ή κύριων συντάξεων λόγω θανάτου αμφοτέρων γονέων αμφοτεροπλεύρως ορφανού τέκνου).

3. Στο πλαίσιο αυτό, εισάγονται οι ακόλουθες ρυθμίσεις:

- α) Με την πρώτη παράγραφο των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, καταργείται η προβλεπόμενη στην παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 μείωση κατά 50% των συντάξεων λόγω θανάτου, μετά την πάροδο τριετίας, για όσους εργάζονται, αυτοαπασχολούνται ή λαμβάνουν σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, και ορίζεται ότι οι δικαιούχοι θα λαμβάνουν το ποσοστό της σύνταξης του θανόντος το οποίο δικαιούνται και το οποίο προβλέπεται στην παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016.
- β) Στη δεύτερη παράγραφο των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, ορίζεται ρητώς ότι η παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 δεν εφαρμόζεται στην κύρια σύνταξη των ανωτέρω (κατά μεταβίβαση δικαιούχων).
- γ) Περαιτέρω, με την παρ. 3 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, εισάγεται ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση σώρευσης κύριων συντάξεων από ίδιο δικαίωμα και λόγω θανάτου, καταβάλλεται μία εθνική σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος και μία εθνική σύνταξη λόγω θανάτου, στο ποσό που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις και κατ' απόκλιση των προβλεπόμενων στην παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016 περί χορήγησης μίας εθνικής σύνταξης σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων.
- δ) Επιπλέον, με την παρ. 4 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, εισάγεται ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση αμφοτεροπλεύρως ορφανών τέκνων, τα οποία δικαιούνται σύνταξης λόγω θανάτου εκάστου γονέα αυτών, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην περ. γ' της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, καταβάλλεται στους δικαιούχους το ποσό που σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις αντιστοιχεί σε μία εθνική σύνταξη για έκαστο γονέα.
- ε) Ακόμη, με την παρ. 5 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, θεσπίζεται, από την έναρξη της ισχύος τους, διαγραφή όλων των υφιστάμενων έναντι του e-ΕΦΚΑ οφειλών από ποσά κύριων συντάξεων λόγω θανάτου που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως και παρά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, στην παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, και στις σχετικές με την παράλληλη ή τη διπλή ασφάλιση διατάξεις του ν. 4387/2016.

4. Δοθέντος ότι οι εισαγόμενες ρυθμίσεις καταλαμβάνουν και τις συντάξεις του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος που το Σύνταγμα επιφυλάσσει στους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, στους οποίους εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 (βλ. ΕλΣυν Τρίτο Τμ. 643/2024, σκ. 5, 320/2024, σκ. 4, Πέμπτο Τμ. 431/2025, σκ. 11), καθώς και ότι άπτονται του ύψους των

καταβαλλόμενων σε αυτούς συντάξεων και ότι ως εκ τούτου επάγονται συνέπειες για τις συντάξεις αυτές, το ως άνω σχέδιο άρθρου εισάγεται παραδεκτώς προς γνωμοδότηση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά τα άρθρα 73 παρ. 2 του Συντάγματος και 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021 (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 1ης Ειδ. Συν. της 26.2.2025, της 2ης Ειδ. Συν. της 12.6.2024, 5ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 5.12.2022, 17ης Γεν. Συν. της 19.9.2022).

5. Περαιτέρω, οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις συνοδεύονται από την οικεία αιτιολογική έκθεση και τη με ΑΠ 19485/9.7.2026 εισηγητική έκθεση του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014, σχετικά με τις οικονομικές συνέπειες που προκαλούνται από την εφαρμογή της. Επισημαίνουμε ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις της διατάξεως του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ήτοι οι προτεινόμενες διατάξεις, οι οποίες πρόκειται να ενταχθούν στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τίτλο «Προσωπικός βοηθός, Πρώιμη παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις», να ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο του προαναφερόμενου νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, στον δε τίτλο του νομοθετήματος αυτού να γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 12.6.2024, 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, 6ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 2ης Ειδ. Συν. της 17.3.2021, κ.ά.).

6. Περαιτέρω, οι υπό εξέταση διατάξεις παρίστανται δικαιολογημένες, καθόσον εντάσσονται στο πλαίσιο της ρυθμιστικής εξουσίας του κοινού νομοθέτη να μεταβάλλει για το μέλλον κείμενες συνταξιοδοτικές διατάξεις, με τη διαμόρφωση, ειδικότερα των προϋποθέσεων και του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων, κατ' αντικειμενικό τρόπο (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1864/2019, σκ. VI). Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, η θέσπιση, με την παρ. 1 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, της εξαίρεσης των κύριων συντάξεων λόγω θανάτου του e-ΕΦΚΑ από τις περικοπές που προέβλεπε η παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, μετά την παρέλευση τριετίας, αιτιολογείται, καθόσον, κατά τη βούληση του νομοθέτη, το μέτρο της περικοπής της σύνταξης χρειάς, κρίνεται πλέον, εφεξής, ως ακατάλληλο και δυσανάλογο με τη συνταγματική υποχρέωση του κράτους για την προστασία της οικογένειας, κατ' άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος.

7. Ομοίως δικαιολογημένη παρίσταται η εισαγωγή, με την παρ. 3 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, ρύθμισης, σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση σώρευσης κύριων συντάξεων από ίδιο δικαίωμα και λόγω θανάτου, καταβάλλεται μία εθνική σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος και μία εθνική σύνταξη λόγω θανάτου, καθόσον, σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, η εν λόγω ρύθμιση επιτρέπει την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του Κράτους έναντι των δικαιούχων, αναφορικά

με την κατοχύρωση δικαιωμάτων που θεμελιώθηκαν νομίμως από διαφορετικές ασφαλιστικές αιτίες.

8. Δικαιολογημένη παρίσταται επίσης η εισαγωγή της ρύθμισης της παρ. 4 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, καθόσον, κατά τα διαλαμβανόμενα στην οικεία αιτιολογική έκθεση, τίθεται προς το σκοπό της οικονομικής θωράκισης των αμφοτεροπλεύρως ορφανών τέκνων, σύμφωνα με την αρχή της κρατικής μέριμνας για την παιδική ηλικία και τη νεότητα, κατ' άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος.

9. Εξάλλου, οι υπό γνωμοδότηση ρυθμίσεις των παρ. 1-4 του ως άνω σχεδίου άρθρου, στο μέτρο που αφορούν στη χορήγηση συντάξεων, στους κατά μεταβίβαση δικαιούχους, του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος που το Σύνταγμα επιφυλάσσει στους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους, τελούν σε συμφωνία με τη θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Τούτο, καθόσον η θεσμική αυτή εγγύηση περιλαμβάνει, σε περίπτωση θανάτου των ανωτέρω, και την καταβολή σύνταξης στα επιζώντα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 21 παρ. 1, 3 και 6 του Συντάγματος ειδικής συνταγματικής προστασίας του γάμου, της οικογένειας, της παιδικής ηλικίας, της ενήλικης νεότητας και της αναπηρίας (βλ. άρθρα 5, 18 και 31 του π.δ/τος 169/2007, βλ. ΕλΣυν II Τμ. 930/2019, 2076/2018, 213/2016, ΣτΕ 4237/2005 7μ., 4091/2012 7μ., 3413/2013 7μ., 988/2014 Ολ. κ.ά.), ενόψει και της εκπορευόμενης από τη διάταξη αυτή υποχρέωσης του νομοθέτη να θεσπίζει θετικά μέτρα για την πραγμάτωση των απορρεουσών από τις συνταγματικές αυτές διατάξεις θεσμικών εγγυήσεων (βλ. ΕλΣυν Τρίτο Τμ. 647/2023, σκ. 6, II Τμ. 2076/2018).

10. Επισημαίνεται ότι, κατ' εφαρμογή των αρχών της καλής νομοθέτησης που επιβάλλουν τη σαφήνεια και την πληρότητα των νομοθετικών διατάξεων, επιβάλλεται όπως στην προτεινόμενη ρύθμιση της παρ. 2 του ως άνω σχεδίου άρθρου, με την οποία ορίζεται ότι «Η παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 δεν εφαρμόζεται στην κύρια σύνταξη», διατυπωθεί με ευκρίνεια, στο κείμενο αυτής, ότι αφορά στην κύρια σύνταξη λόγω θανάτου.

11. Ωστόσο, μη νόμιμη ως αντικείμενη στη συνταγματική έννομη τάξη παρίσταται η θέσπιση, με την παρ. 5 των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, της αδιακρίτως και χωρίς έλεγχο διαγραφής όλων ανεξαιρέτως των υφιστάμενων έναντι του e-ΕΦΚΑ οφειλών από ποσά κύριων συντάξεων λόγω θανάτου που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως. Τούτο, διότι η αχρεώστητη καταβολή των εν λόγω ποσών είναι μεν πιθανό να οφείλεται αποκλειστικώς σε σφάλμα της συνταξιοδοτικής διοίκησης, στο οποίο να μην έχει συμπράξει ο αχρεωστήτως λαβών, είναι, όμως, εξίσου πιθανό το σφάλμα να οφείλεται εν μέρει – ή ακόμη και αποκλειστικώς – στον αχρεωστήτως λαβόντα, ή ακόμη και να μην πρόκειται για σφάλμα, αλλά για εκ προθέσεως παραπλάνηση της συνταξιοδοτικής διοίκησης από αυτόν με τέλεση αξιόποινων πράξεων. Ειδικά στην τελευταία περίπτωση, η αξιολογούμενη ρύθμιση επιφέρει το νομικά και λογικά οξύμωρο αποτέλεσμα

ορισμένη πράξη, η οποία τυποποιείται ως έγκλημα, να επισύρει μεν ποινικές συνέπειες (άσκηση ποινικής δίωξης, ορισμένη ποινή, καταδίκη κ.λπ.), ωστόσο, το οικονομικό κέρδος που αποφέρει στον δράστη της να του αποδίδεται εντέλει με νομοθετική παρέμβαση ως καθ' όλα νόμιμο προϊόν. Αυτονόητο είναι ότι μια τέτοια νομοθετική παρέμβαση αντίκειται στο συνταγματικά εγγυημένο κράτος δικαίου, όχι μόνο διότι ο νομοθέτης δεν επιτρέπεται να επιβραβεύει την τέλεση αξιόποινων πράξεων, αλλά κυρίως διότι εγκαθίσταται δια νομοθετικής παρεμβάσεως αλλαγή υποδείγματος, η οποία εν δυνάμει προτρέπει τους εκ προθέσεως εισπράτοντες την αχρεώστητη καταβολή να το πράξουν, αφού στο τέλος γνωρίζουν ότι θα αντιμετωπιστούν από την έννομη τάξη με τον ίδιο ακριβώς τρόπο με εκείνους που έλαβαν αχρεώστητα οικονομική παροχή, όχι μετά από τέλεση εγκληματικής πράξης, αλλά από καθ' ολοκληρίαν σφάλμα της συνταξιοδοτικής διοίκησης ή έστω και από δικό τους εν μέρει σφάλμα, τελεσθέν από αμέλεια. Κατά το μέτρο αυτό, αντίκειται στη συνταγματική τάξη η προτεινόμενη ρύθμιση, υπό την εσφαλμένα διαλαμβανόμενη αιτιολογία της ότι η αιφνίδια αναζήτηση των ως άνω ποσών από κύριες συντάξεις θα παραβίαζε κατάφωρα την αρχή της αναλογικότητας.

12. Σύμφωνα με την από 9.7.2026 έκθεση οικονομικών επιπτώσεων των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, συνταχθείσα από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014) [βλ. και την αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει το σχέδιο των διατάξεων], το προκαλούμενο ετήσιο καθαρό κόστος στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ από την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων ανέρχεται στο ποσό των 48.442.000,00 ευρώ. Κατά τα διαλαμβανόμενα στην από 9.7.2026 έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, η εν λόγω προκαλούμενη ετήσια δαπάνη καλύπτεται πλήρως και δεν διαταράσσει τη δημοσιονομική ισορροπία της χώρας, σύμφωνα με τα επίσημα μακροοικονομικά δεδομένα θεσμικών φορέων που παρατίθενται στην έκθεση αυτή (αναφορικά με την αύξηση των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, τη μείωση της ανεργίας και την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών). Συνεπώς, η προκαλούμενη δαπάνη συνεπάγεται καταρχάς αντιμετωπίσιμη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού. Ωστόσο, προκειμένου να πληρούνται σε απόλυτο βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 περ. ε' του ν. 4270/2014, θα έπρεπε στις ως άνω εκθέσεις να προσδιορίζεται ειδικότερα ο τρόπος κάλυψης των ελλειμμάτων που θα επέλθουν στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ και να υφίσταται ειδική αναφορά για το εάν η δαπάνη που θα διατεθεί για την κάλυψή τους είναι εντός των επιτρεπόμενων ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026 έως 2029 (άρθρα 15 του ν. 4270/2014 και 54 του ν. 4820/2021, βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 20.12.2021, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 5η Ειδ. Συν. της 12.12.2022), το οποίο, όμως, δεν συμβαίνει.

13. Κατόπιν τούτων, προτείνουμε στην Ολομέλεια του Σώματος: α) Να γνωμοδοτήσει αρνητικά για τη διάταξη της παρ. 5 του προτεινομένου σχεδίου

άρθρου, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη σκέψη 11 ανωτέρω. β) Να γνωμοδοτήσει θετικά για τις λοιπές παραγράφους, υπό την επιφύλαξη των αναφερόμενων στις σκέψεις 5 και 12 ανωτέρω.»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ο Σύμβουλος Κωνσταντίνος Κρέπης, που ορίστηκε από την Πρόεδρο εισηγητής, αναφέρθηκε αναλυτικά στο περιεχόμενο των υπό γνωμοδότηση διατάξεων, με έμφαση στα σημαντικότερα ζητήματα που ανέκυψαν κατά την επεξεργασία τους.

Επακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών της Ολομέλειας, τα οποία ενέκριναν την κάτωθι γνωμοδότηση.

Η γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ι. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

1. Οι προς γνωμοδότηση διατάξεις θα ενταχθούν, σύμφωνα με το Α.Π.: 114478 ΕΞ 2026/14.7.2026 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τίτλο «Προσωπικός Βοηθός, Πρώιμη Παρέμβαση και λοιπές ενεργητικές πολιτικές για άτομα με αναπηρία, ρυθμίσεις στεγαστικής πολιτικής και άλλες διατάξεις».

2. Ο ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος - Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» (Α' 85/12.5.2016), ορίζει στο άρθρο 7 υπό τον τίτλο «Εθνική Σύνταξη» τα εξής: «1. Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται από τον Ε.Φ.Κ.Α. σε όλους, όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. 2. (...) 5. Σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων χορηγείται μία εθνική σύνταξη. Στην περίπτωση συνταξιούχου ή δικαιούχου μιας πλήρους και μιας μειωμένης κύριας σύνταξης, το ποσό της χορηγούμενης εθνικής σύνταξης είναι πλήρες. Σε περίπτωση συνταξιούχου ή δικαιούχου δύο μειωμένων κύριων συντάξεων, καταβάλλεται το ποσοστό της εθνικής σύνταξης που αντιστοιχεί σε καθεμία από αυτές, εφόσον το άθροισμά τους είναι μικρότερο ή ίσο με το πλήρες ποσό της εθνικής σύνταξης. 6. (...)».

3. Στο άρθρο 12 του ίδιου νόμου υπό τον τίτλο «Σύνταξη λόγω θανάτου», όπως οι παρ. 1 (περ. Α και Β), 4 (περ. Α υποπερ. α' και γ') και 5 (περ. α' και β') διαμορφώθηκαν και τροποποιήθηκαν μεταγενέστερα [με τα άρθρα 234 του ν. 4389/2016 (Α' 94), 1 του ν. 4499/2017 (Α' 176), 19 του ν. 4611/2019 (Α' 73), 44 του ν. 4756/2020 (Α' 235) και 119 και 155 του ν. 5078/2023 (Α' 211)], ορίζεται: «1. Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, ο οποίος έχει πραγματοποιήσει το χρόνο ασφάλισης που απαιτείται για τη συνταξιοδότησή του εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας, δικαιούνται σύνταξης τα παρακάτω μέλη της οικογένειάς του: Α. Ο επιζών σύζυγος (...) Β. Τα νόμιμα τέκνα, τα νομιμοποιηθέντα, τα αναγνωρισθέντα, τα υιοθετηθέντα και όσα εξομοιώνονται με αυτά, με την προϋπόθεση ότι: α) (...) Γ. Ο διαζευγμένος σύζυγος (...) 2. (...) 4. Α. Το ποσό της σύνταξης των ανωτέρω δικαιούχων υπολογίζεται επί του ποσού της σύνταξης που δικαιούται ή που έχει δικαιωθεί ο θανών σύζυγος και επιμερίζεται ως εξής: α) Για τον επιζώντα σύζυγο σε ποσοστό 50% και από 17.5.2019 σε ποσοστό εβδομήντα τοις εκατό (70%) της σύνταξης (...) β) (...) γ) Για κάθε παιδί ποσοστό είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) της σύνταξης. Εάν πρόκειται για παιδί ορφανό και από τους δύο γονείς (αμφοτεροπλεύρως ορφανό), ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) από κάθε σύνταξη (...) 5. α) Στον επιζώντα σύζυγο καταβάλλεται ολόκληρη η σύνταξη για μία τριετία από την πρώτη του επόμενου του θανάτου μήνα. β) Μετά την πάροδο της τριετίας, αν ο επιζών εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, καταβάλλεται, αναλόγως της χρονικής διάρκειας της εργασίας ή αυτοαπασχόλησης, το πενήντα τοις εκατό (50%) της σύνταξης, η οποία δεν μπορεί να υπολείπεται των κατώτατων ορίων των περιπτώσεων α', β' και γ' της υποπαραγράφου Β' της παραγράφου 4 (...)).»

4. Στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τις υπό γνωμοδότηση διατάξεις αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Οι προτεινόμενες διατάξεις εισάγουν ένα νέο, δίκαιο και κοινωνικά ευαίσθητο πλαίσιο, προς αποκατάσταση των στρεβλώσεων και των αδικιών, που δημιούργησε ο νόμος 4387/2016 στη διαχείριση των συντάξεων λόγω θανάτου που χορηγούνται από τον e-ΕΦΚΑ σύμφωνα με το νόμο αυτό (...) Καταρχάς θεσπίζεται η πλήρης εξαίρεση των κύριων συντάξεων λόγω θανάτου του e-ΕΦΚΑ από τις περικοπές ή μειώσεις που προέβλεπε το προϊσχύον πλαίσιο μετά την παρέλευση της πρώτης τριετίας. Ρυθμίζεται η μόνιμη καταβολή της κύριας σύνταξης λόγω θανάτου με βάση τα αρχικά καταβαλλόμενα ποσοστά δικαιώματος (...) Περαιτέρω ορίζεται ότι στο εξής, όταν ένας συνταξιούχος δικαιούται ταυτόχρονα σύνταξη από δικό του δικαίωμα και σύνταξη λόγω θανάτου, θα λαμβάνει παράλληλα δύο αυτοτελείς εθνικές συντάξεις, στο ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε μία. Σκοπός είναι ο σεβασμός στην αυτόνομη ασφαλιστική ιστορία του κάθε προσώπου και η αναγνώριση της σύνταξης λόγω θανάτου ως περιουσιακού δικαιώματος που απορρέει από τις εισφορές του θανόντος. Η διάταξη αυτή υπαγορεύεται μετά τα όσα εκρίθησαν με

την απόφαση 699/2026 του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία διαμόρφωσε νέα δεδομένα στην καταβολή δύο εθνικών συντάξεων σε περίπτωση σώρευσής τους από διαφορετικές αιτίες, καθώς και από την ανάγκη προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ασφαλισμένων (...) Ακόμη, με την προωθούμενη διάταξη διασφαλίζεται ότι τα παιδιά που έχουν χάσει και τους δύο γονείς τους και δικαιούνται συντάξεις λόγω θανάτου και από τους δύο, πέραν του ανταποδοτικού τμήματος των συντάξεων αυτών θα λαμβάνουν στο μέλλον το ποσό που σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τις εν λόγω συντάξεις αντιστοιχεί σε μία εθνική σύνταξη για κάθε γονέα ξεχωριστά. Σκοπός είναι η μέγιστη δυνατή οικονομική θωράκιση και ομαλή ανάπτυξη των παιδιών που στερούνται τη γονεϊκή στήριξη και προστασία (...) Τέλος, θεσπίζεται η διαγραφή και μη αναζήτηση όλων των παλαιών οφειλών από ποσά συντάξεων που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως έως την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου σε συνταξιούχους λόγω θανάτου του ΕΦΚΑ παρά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 7, στην παρ. 5 του άρθρου 12, καθώς και στις σχετικές με την παράλληλη ή διπλή ασφάλιση διατάξεις του ν. 4387/2016. Το Δημόσιο παραιτείται από κάθε μελλοντική αναζήτηση αυτών των χρημάτων, με σκοπό να απαλλάξει χιλιάδες νοικοκυριά από το άγχος αναγκαστικών εισπράξεων ή κατασχέσεων για χρέη που δεν προκλήθηκαν από δική τους υπαιτιότητα. Η ρύθμιση αυτή επιβάλλεται με βάση τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Όταν ο ασφαλισμένος εισπράττει καλόπιστα μια παροχή από τον ασφαλιστικό του φορέα, η διοίκηση δεν μπορεί στο μέλλον και μετά πάροδο μακρού χρόνου να ανατρέψει αναδρομικά αυτή την κατάσταση, δημιουργώντας του υπέρογκες οικονομικές υποχρεώσεις. Η αιφνίδια αναζήτηση αυτών των ποσών θα παραβίαζε κατάφωρα την αρχή της αναλογικότητας, καθώς θα οδηγούσε σε οικονομική εξόντωση τους ήδη επιβαρυνμένους συνταξιούχους. Με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου, το ασφαλιστικό σύστημα ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις συνταγματικές επιταγές του κοινωνικού κράτους δικαίου. Χιλιάδες δικαιούχοι σύνταξης χρειάς απαλλάσσονται από ένα καθεστώς αβεβαιότητας και ομηρίας, αποκαθίσταται η ασφάλεια δικαίου και ενισχύεται η προστασία των οικογενειών που έχασαν τον άνθρωπό τους (...)

5. Αναφορικά με την προκαλούμενη δημοσιονομική επιβάρυνση, στην 19483/9.7.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (άρθρο 24 παρ. 5 περ. ε' ν. 4270/2014) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, αναφέρεται ότι από τη διάταξη περί κατάργησης της μείωσης κατά 50% των συντάξεων λόγω θανάτου μετά την πάροδο της τριετίας για όσους εργάζονται, αυτοαπασχολούνται ή λαμβάνουν άλλη σύνταξη, με συνέπεια οι δικαιούχοι να εξακολουθούν να λαμβάνουν το πλήρες ποσοστό της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, ήτοι το 70%, προκύπτει δαπάνη ύψους περίπου 48.000.000 ευρώ κατ' έτος και αφορά 8.469 δικαιούχους,

στους οποίους θα επανέλθει η σύνταξη από το 35% στο 70%, σύμφωνα με στοιχεία των αρμόδιων Υπηρεσιών του e-ΕΦΚΑ. Όσον αφορά τη διάταξη για την καταβολή εθνικής σύνταξης σε περιπτώσεις δικαιούχων από ίδιο δικαίωμα και δικαιούχων λόγω θανάτου, στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι δεν προκύπτει επιπλέον επιβάρυνση στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ σε σχέση με το ισχύον καθεστώς. Τέλος, για τις περιπτώσεις αμφοτεροπλεύρως ορφανών τέκνων που προβλέπεται να λαμβάνουν σύνταξη και από τους δύο γονείς, η δαπάνη από την καταβολή εθνικής σύνταξης και σύνταξης θανάτου που θα λάβουν και από τον έτερο γονέα εκτιμάται σε ποσό ύψους 442.000 ευρώ κατ' έτος. Με βάση τα παραπάνω, το συνολικό ετήσιο κόστος προσδιορίζεται σε περίπου 48.442.000 ευρώ.

6. Σε ό,τι αφορά τον τρόπο κάλυψης της προκαλούμενης ετήσιας δαπάνης, στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τις προτεινόμενες διατάξεις αναφέρεται ότι αυτή καλύπτεται πλήρως χωρίς να διαταράσσεται η δημοσιονομική ισορροπία της χώρας. Ειδικότερα, κατά πρώτον, προκύπτει αύξηση των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, καθώς επιτεύχθηκε ισχυρό πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 3,638 δις ευρώ για το α' πεντάμηνο του 2026, με υπέρβαση περίπου 2,4 δις ευρώ έναντι του στόχου και με τα φορολογικά έσοδα να υπερβαίνουν τα 27,6 δις ευρώ. Κατά δεύτερον, υπάρχει μείωση της ανεργίας και αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές. Συγκεκριμένα, το ποσοστό ανεργίας έχει υποχωρήσει πλέον στο 8,1%, με τον αριθμό των απασχολούμενων να αυξάνεται στα 4.353.357 άτομα, ενώ μόνο για το τρέχον έτος και δη για το διάστημα Ιανουαρίου - Απριλίου, υπάρχει υπέρβαση του στόχου του μεσοπρόθεσμου προγράμματος κατά 517 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της εφαρμογής της ψηφιακής κάρτας εργασίας.

II. Γενικές Παρατηρήσεις

7. Οι προτεινόμενες διατάξεις, με τις οποίες ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την περικοπή της κύριας σύνταξης επιζώντος συζύγου μετά την παρέλευση της πρώτης τριετίας, την καταβολή εθνικής σύνταξης σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων, τη χορήγηση εθνικής σύνταξης και από τους δύο γονείς για τα αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα, καθώς και τη μη αναζήτηση/διαγραφή ποσών κύριων συντάξεων που λήφθηκαν αχρεωστήτως από δικαιούχους μέχρι τη δημοσίευση του υπό ψήφιση νόμου, έχουν συνταξιοδοτικό περιεχόμενο, καθώς τυγχάνουν εφαρμογής στα πρόσωπα που υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, επιφέροντας τροποποιήσεις ιδίως στα άρθρα 7 και 12 του ν. 4387/2016 (βλ. σκ. 2 και 3), που εντάσσονται στο Κεφάλαιο Β' υπό τον τίτλο «Συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών» του Μέρους Α' του νόμου αυτού. Συνεπώς, πρόκειται για διατάξεις για τις οποίες καθιερύεται η υποχρεωτική, από τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος, γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και, ως εκ τούτου, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιόν του προς γνωμοδότηση (βλ. Πρακτικά της 1^{ης} Γεν.

Συν./11.2.2026 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 7, και της 2ης Ειδ. Συν./31.3.2025 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 2).

8. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια απαιτείται να είναι ειδικά, ενώ δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν η παρείσφρηση συνταξιοδοτικών διατάξεων σε μη ειδικό νόμο, νόμο, δηλαδή, που αποσκοπεί στη ρύθμιση άλλων θεμάτων, μη συνταξιοδοτικών. Στην επιταγή αυτή του Συντάγματος συμμορφώνεται ο νομοθέτης και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, προσέτι δε, στον τίτλο του νομοθετήματος αυτού, γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ. Πρακτικά της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 31.3.2025, σκ. 3 με περαιτέρω παραπομπές). Κατ' ακολουθίαν, πρέπει το νομοθέτημα, εντός του οποίου θα περιληφθούν οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις, να συμμορφώνεται με τις ως άνω απαιτήσεις.

III. Ειδικές Παρατηρήσεις

9. Από την αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τις προτεινόμενες διατάξεις και τις από 15.7.2026 διευκρινίσεις -μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος- του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, προκύπτει ότι, όσον αφορά τις συντάξεις λόγω θανάτου (χηρείας), η σχετική διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, που ορίζει ότι η σύνταξη του δικαιούχου (επιζώντος συζύγου), η οποία για την πρώτη τριετία ανέρχεται στο 70% (από 17.5.2019) της σύνταξης που δικαιούται ή που είχε δικαιωθεί ο θανών, περιορίζεται κατά 50% μετά το πέρας της τριετίας αυτής, με συνέπεια να διαμορφώνεται στο 35% της αρχικής σύνταξης, είχε τύχει εφαρμογής για ορισμένους μόνον συνταξιούχους του Δημοσίου (8.469 άτομα) και όχι οριζόντια και δη για το σύνολο των συνταξιούχων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αναφορικά με την εθνική σύνταξη σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων, ο τιθέμενος στην παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016 κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο ο δικαιούχος σε περίπτωση σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος και σύνταξης χηρείας (λόγω θανάτου), δικαιούται μία μόνο εθνική σύνταξη, δεν έτυχε εφαρμογής για καμία κατηγορία συνταξιούχων (είτε του δημόσιου είτε του ιδιωτικού τομέα). Η ανάγκη νομοθέτησης προέκυψε μετά την έκδοση της 699/2026 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ), το οποίο έκρινε (7^η σκέψη), ερμηνεύοντας τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, ότι «σε περίπτωση σώρευσης στο ίδιο πρόσωπο περισσότερων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, μία μόνο εθνική σύνταξη χορηγείται, υπό την έννοια ότι το άθροισμα των επιμέρους καταβαλλόμενων εθνικών συντάξεων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει ανά συνταξιούχο το εκάστοτε προβλεπόμενο ανώτατο όριο μιας πλήρους εθνικής σύνταξης».

10. Υπό τα παραπάνω δεδομένα, αιτιολογείται επαρκώς το ύψος της εκτιμώμενης πρόσθετης δημοσιονομικής επιβάρυνσης (48,442 εκατ. ευρώ), που αφορά ειδικότερα στο κόστος επαναφοράς των συντάξεων χηρείας από το 35% στο 70% για 8.469 δικαιούχους (48 εκατ. ευρώ) και τη σύνταξη των αμφοτεροπλεύρως ορφανών τέκνων (442 χιλ. ευρώ), καθώς για τις λοιπές περιπτώσεις που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο των προτεινόμενων διατάξεων απλώς θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται το ισχύον σήμερα καθεστώς, βάσει του οποίου η σχετική δαπάνη επιβαρύνει ήδη τον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ.

11. Κατά τα λοιπά, η Ολομέλεια παρατηρεί ότι με τις προτεινόμενες διατάξεις τίθενται ουσιαστικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν ή τροποποιούν ουσιωδώς τον τρόπο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 7 παρ. 5 (καταβολή εθνικής σύνταξης σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων) και 12 παρ. 4 και 5 (εθνική σύνταξη αμφοτεροπλεύρως ορφανών τέκνων, περικοπή σύνταξης επιζώντος συζύγου) του ν. 4387/2016, χωρίς, όμως, να τροποποιούν ευθέως τις διατάξεις αυτές ή να περιέχουν αναδιατύπωση του περιεχομένου τους. Τούτο δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης, καθώς μπορεί να δημιουργήσει ερμηνευτικές ασάφειες και να επιφέρει σύγχυση, καθιστώντας δυσχερή την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων από τη συνταξιοδοτική διοίκηση. Για λόγους, ως εκ τούτου, ασφάλειας, σαφήνειας και προβλεψιμότητας, ενδείκνυται να τροποποιηθούν και αναδιατυπωθούν τα άρθρα του ν. 4387/2016 που επηρεάζονται από τις υπό ψήφιση ρυθμίσεις.

12. Περαιτέρω, η προτεινόμενη διάταξη της παρ. 5 περί διαγραφής/μη αναζήτησης ποσών κύριων συντάξεων που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως σε συνταξιούχους λόγω θανάτου του e-ΕΦΚΑ, παρά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 7, στην παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 (βλ. σκ. 2 και 3), καθώς και στις σχετικές με την παράλληλη ή διπλή ασφάλιση διατάξεις του ίδιου νόμου, καταλαμβάνει και τα πρόσωπα που υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και δη τους δικαιούχους σύνταξης χηρείας, ως προς τους οποίους δεν εφαρμόστηκε η περικοπή της σύνταξής τους μετά την πρώτη τριετία κατά 50% (δηλαδή για τους λοιπούς, πλην των 8.469 δικαιούχων), καθώς και εκείνους για τους οποίους συνέτρεχε σύνταξη εξ ιδίου δικαίωματος και σύνταξη λόγω θανάτου και λαμβάνουν -αντίθετα με την κρίση της 699/2026 απόφασης του ΣτΕ- δύο εθνικές συντάξεις. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι λόγω του μη ενιαίου -για το σύνολο των συνταξιούχων- τρόπου εφαρμογής της περικοπής της σύνταξης χηρείας μετά την πρώτη τριετία (από το 70% στο 35%), δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο έγερσης αξιώσεων ενώπιον των δικαστηρίων από τους συνταξιούχους που υπέστησαν την εν λόγω περικοπή (περιορισμός κατά 50% της σύνταξης χηρείας μετά την πρώτη τριετία), με αίτημα την αναδρομική επιστροφή των σχετικών ποσών (τις διαφορές μεταξύ του 35% και του 70% της σύνταξης).

13. Σε σχέση με την ίδια ως άνω παρ. 5, στην αιτιολογική έκθεση επί των προτεινόμενων διατάξεων αναφέρεται ρητά ότι η σχετική ρύθμιση επιβάλλεται με βάση τις αρχές της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς η καταβολή των επιπλέον ποσών δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα των συνταξιούχων (λαβόντων), οι οποίοι τα εισέπραξαν καλόπιστα. Ωστόσο, στο σώμα της διάταξης δεν περιέχεται αντίστοιχη αναφορά. Προς αποφυγή του ενδεχόμενου διαγραφής/μη αναζήτησης ποσών ενάντια στη σαφή βούληση του κοινού νομοθέτη, προτείνεται να προστεθεί στο κύριο σώμα της διάταξης (παρ. 5) ότι η διαγραφή/μη αναζήτηση αφορά τις περιπτώσεις που δεν συντρέχει υπαιτιότητα των συνταξιούχων (λαβόντων), ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο καταστρατήγησης της ευνοϊκής αυτής ρύθμισης από πρόσωπα για τα οποία δεν συντρέχει ο ίδιος δικαιολογητικός λόγος (έλλειψη υπαιτιότητας).

14. Εν κατακλείδι, με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν (σκ. 8, 11, 12 και 13), οι προτεινόμενες διατάξεις, με το περιεχόμενο που προαναφέρθηκε, εντάσσονται στις θεμιτές επιλογές του κοινού νομοθέτη, καθόσον επιλύουν, κατά τρόπο ευνοϊκό για τους συνταξιούχους, χρόνιες αβεβαιότητες ιδίως σε σχέση με την καταβολή εθνικής σύνταξης σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων και την (μη) περικοπή του ποσοστού σύνταξης του επιζώντος συζύγου μετά την παρέλευση της πρώτης τριετίας, διασφαλίζοντας, παράλληλα, ότι οι συνταξιούχοι δεν θα κληθούν να επιστρέψουν ποσά συντάξεων που έλαβαν αχρεωστήτως χωρίς δική τους υπαιτιότητα.

IV. Καταληκτική Παρατήρηση

15. Πέραν των όσων διαλαμβάνονται ανωτέρω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η θέσπιση συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων με τρόπο αποσπασματικό και συγκυριακό (βλ. ενδεικτικά πρακτικά 3ης Ειδ. Συν. Μείζονος Ολομέλειας 3.4.2023, 2^{ης} Ειδ. Συν. Μείζ. Ολ. 31.3.2025, σκέψη 11, 2^{ης} Ειδ. Συν. Μείζ. Ολ. 6.4.2026, σκέψη 17) πλήττει τη συνοχή του ισχύοντος συνταξιοδοτικού νομοθετικού πλαισίου και δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης, ούτε διασφαλίζει την τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου, όπως η δημοσιονομική βιωσιμότητα ή η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης, η οποία διεξήχθη με τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο,

αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας

STAVROULA TSALA
17/07/2020